

Tawbah-Kutaa 5ffaa

Description

Sadarkaalee Tawbah*

Tawbaan sababa badiitiin ykn gaflaatin erga Rabbiin irraa fagaatanii booda gara Isaatti deebiâ€™™uu waan taâ€™™eef, tawbaan sadarkaalee garagaraa qaba. Sadarkaalee tawbah haala armaan gadiitin tarreessu ni dandeenya:

1-Shirkii fi kufrii irraa tawbachuun gara iimaanatti seenu- Namni Rabbiin waliin waan biraa gabbaru (waaqefatu) ykn guutumaan guututti Rabbitti hin amanne, tawbachuun gara amanti Islaamaa seena. Fakkeenyaaf, Namni Kiristaana taâ€™™e, Iyyasuus waaqefachuu dhiise gara Islaamatti seenuun Rabbiin qofa yoo gabbare, shirkii irraa tawbate (deebiâ€™™e) jennaan.

2-Badii gurguddaa irraa tawbachuun sadarkaa taqwaatti ol bahuu- Namni badii gurguddaa akka zinaa, hatu, qumaari fi kkf irraa deebiâ€™™uun warroota Rabbiin sodaatan keessa taâ€™™uu dandaâ€™™a.

3-Badii xixiqaa irraa tawbachuun sadarka taqwa olâ€™™aanutti ol bahuu- namni badii gurguddaa erga dhiise booda badii xixiqaa irraa akkuma tawbatuun, taqwaan (Rabbiin sodaachuun) isaaf dabalamaa adeema.

4-Wantoota jibbamoo hojjachuu fi wantoota jaallatamoo dhiisu irraa tawbachuun gara sadarkaa al-birr itti olkaâ€™™uu- kana jechuun wantoota jibbamoo dhiisu fi wanta jaallatamoo hojjachuun, namoota â€œAbraarâ€• jedhaman keessaa taâ€™™uudha. Abraar jechuun warroota waan itti ajajaman hojjatan, waan irraa dhoowwamaniis dhiisaniidha. Garuu akka dabalataatti hojii gaggaarii jaallatamaa baayâ€™™isanii ni hojjatu. Ammas, hojii jibbamaa (makruuh) ni dhiisu.

5- Hanqinna sadarkaa guutuu namummaa akka hin geenye nama taasisan irraa tawbachuun gara ihsaanitti ol siqu.

6-Kanaa oliis Rabbiin irraa yeroo garii gaflaa keessa taâ€™™uu irraa tawbachuun gara Muqarrabiinatti ol bahuu. Muqarrabiina jechuun hunda caalaa warroota Rabbiitti dhiyoo taâ€™™aniidha.

Tawbaan nabiyyoota tawbaa sadarkaa olâ€™™aanudha. Kana jechuun sadarkaa olâ€™™aanaa ihsaanaa fi muqarrabiina akka hin geenye hanqinna nama taasisu yoo of keessatti argan, ni tawbatu, araarama kadhatu.

leyli of keessatti hammata.

Toltuwwan hamtu (cubbuu) xixiqqoo haaqu. Namni salaata sirnaan yoo salaatee fi hojii gaggaarii biro yoo hojjate, Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalamaa hamtuu xixiqqoo inni hojjate irraa haaqa. Hamtuun ykn badiin xixiqqoon yoo namarraa haaqaman, badii gurguddaatti akka hin geenye sababa taâ€™u.

Akkasumas, namni badii gurguddaa irraa erga tawbatee booda hojii gaggaarii qulqullinnaa fi baayâ€™innaan yoo hojjate, Rabbiin badii isaa isaaf haguuga, adabbiis isarraa deebisa. Rabbiin ni jedha:

﴿كُتِبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةُ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا
بِجَهْلَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

â€™Gooftaan keessan of irratti rahmata katabe: Namni isin keessaa wallaalummaan hamtuu hojjatee ergasii san booda tawbatee fi toltuu hojjate, dhugumatti Inni araaramaa rahmata godhaadha.â€™ (suuratu Al-Anâ€™aam 6:54)

Goftaan keessan gabroota Isaa badii hojjataniif rahmata akka godhuuf of irratti dirqama godhee fi Lawhal Mahfuuz keessatti katabee jira. Qabiyyeen rahmata kanaa: **â€™Namni isin keessaa wallaalummaan hamtuu hojjatee ergasii san booda tawbatee fi toltuu hojjate, dhugumatti Inni araaramaa rahmata godhaadha.â€™**

Kana jechuun namni badii erga hojjatee booda badii san irraa buqqaâ€™tee fi gaabbee gara Rabbii deebiâ€™muun hojii gaggaarii hojjate fi wanta balleesse fooyyesse, Rabbiin isaaf araarama, rahmata godhaaf. Badii isaa ni haguugaaf, isa hin adabu.

Kanaafu, badii erga hojjatanii booda tawbachuu fi hojii gaggaarii baayâ€™tee hojjachuun, dhiibba badiin namarraan gahe akka deemu sababa taâ€™a. Kanaafi, Sahaabonni badii wayii erga hojjatanii booda ni tawbatu. Ergasii hojii gaggaarii baayâ€™isu. Akka fakkeenyaati, Kaâ€™ab ibn Maalik Duula Taabuk irraa duubatti hafuun dogongora guddaa hojjate. Sababa kanaan namoonni hunduu Kaâ€™ab irraa ni fagaatan ykn ni oodaniin. Ergasii inni ni tawbate. Isaa fi hiriyyoota isaa lamaan irraa Rabbiin tawbah akka qeebale aayah buusun beeksise. (Suuratu Tawbah 9:118).

Ergasi Kaâ€™ab bin Maalik Nabiyyi bira dhufuun akkana jedhe, â€™Yaa Ergamaa Rabbii! Tawbaan kiyya akka guuttamuuf qabeenya kiyya akka sadaqaatti Rabbii fi Ergamaa Isaatiif gadi dhiisu barbaada.â€™ Ergamaan Rabbiis ni jedhan: â€™Qabeenya kee muraasa qabadhu, santu irra siif gaariidha.â€™ Anis ni jedhe, â€™Qooda kiyya kan Khaybar nan qabadha.â€™ [Sunan Abu Dawud 3317](#), Sunan an-nasaaâ€™i-3824, Hadiisa guutuu [Sahiih al-Bukhaari 4418](#) keessatti argachuun ni dandaâ€™ama.

Kunoo haalli namoota badii hojjatanii ergasii tawbatanii akkana ture. Erga tawbatanii booda hojii gaggaarii baayâ€™tee hojjatu.

Garuu namni tawbadhe jedhee hojii gaggaarii yoo hin hojjatin hangas mara jireenya keessatti jijjirama hin argu.

Tolee, namni erga tawbatee hojii kam irraa jalqabu qaba? Jedhee gaafachu dandaâ€™™a. Deebiin isaa haala armaan gadiitiin taâ€™™a:

1-Salaata

Namni shirkii, kufrii fi badii biroo irraa tawbachuun gara Rabbii erga deebiâ€™™ee, hojiin jalqabaa inni hojjatu salaata. Sababni isaas, salaanni karaa hundarra gaarii gabrichi Gooftaa isaa itti qunnamuudha. Akkasumas, salaanni faaru Rabbii, gargaarsa kadhachuu, istighfaara, qajeelinna kadhachuu fi duâ€™™aayi biroo kan of keessatti qabateedha. Namni erga tawbatee booda salaata shanan dirqama (waajiba) taâ€™™an salaatuuf ni carraaqa. Kuni karaa qajeelaa irratti akka jabaatu fi badiitti akka hin deebine isa taasisa.

Namni salaata dirqamaa erga salaatee booda salaata sunnaah ykn nawaafila salaatan tawbaa ofii guutuu dandaâ€™™a. Salaata nawaafila (dabalataa) keessaa salaanni gaariin salaata halkaniiti. Salaata halkanii yommuu salaatu istighfaara haa baayâ€™™isuu.

2-Zikrii fi Duâ€™™aayi Baayâ€™™isuu

Yeroo hundaa Rabbiin yaadachuun baditti akka hin kufne nama gargaara. Salaataa fi zikrii ilaalchisee Qurâ€™™aana keessatti ni jedha:

﴿أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَىٰ عَنِ
الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ﴾

â€œKitaaba irraa waan gara kee buufame dubbisi. Salaatas sirreessi salaati. Dhugumatti salaanni wantoota fokkattoo fi jibbamoo taâ€™™an irraa nama dhoowwa. Zikrii Rabbiitu [waan hundarra] guddaadha. Rabbiinis waan isin hojjattan ni beekaâ€™™. Suuratu Al-Ankabuut 29:45

Salaanni zikrii (yaadannoo fi faaruu) Rabbii of keessaa qaba. Salaata keessattis taâ€™™i salaatan ala qalbii fi arrabaan Rabbiin yoo yaadate fi faarse, wantoota fakkattoo fi jibbamoo irraa ni eeggama. Salaata keessatti fi salaatan alatti zikrii fi duâ€™™aayi godhan hadiisa keessatti dhufe jira. Namni zikrii sanniin fayyadamu dandaâ€™™a. Balâ€™™innaan linkii kanarraa argachuun ni dandaâ€™™ama:

<http://sammubani.com/category/zikrii-fi-salaata/>

Garuu kanniin keessaa nama tawbatuuf duâ€™™aayi fi zikrii baayâ€™™ee barbaachiso taâ€™™an sadii osoo ilaalle gaariidha.

Sayyidul istighfaar- Duâ€™™aayi hundarra caalu

Duâ€™™aayin armaan gadi duâ€™™aayi hunda caalu araarama ittiin kadhataniidha. Asitti bakka waan fudhatuuf linki kanarraa ilaalun ni dandaâ€™™ama. <http://sammubani.com/2017/08/23/naamusa-duaayi-2/#more-3487>

Nama duâ€™aayin armaan olii itti ulfaate, duâ€™aayi tana gochuu dandaâ€™a:

Ø§Ù, Ù, ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù ÙŽÙ‘ Ø¥Ù•Ù†Ù•Ù‘ÙŠ Ø, ÙŽÙ, ÙŽÙ Ù‘Ø‘Ù• Ù†ÙŽÙ•Ù‘Ø³Ù•ÙŠ Ø, Ù•Ù, Ù‘Ù Ù‘Ø§ Ù‘ÙŽÙ‘Ø«Ù•ÙŠØ±Ù‘Ø§ Ù‘ÙŽÙ, Ø§ÙŽ ÙŠÙŽØ‘Ù‘Ù•Ù•Ø±Ù• Ø§Ù, Ø‘Ù•Ù‘Ù†Ù•Ù‘Ø‘ÙŽ Ø¥Ù•Ù•Ù, Ø§ÙŽÙ‘ Ø£ÙŽÙ†Ù‘Ø‘ÙŽØ£ Ù•ÙŽØ§Ø‘Ù‘Ù•Ù•Ø±Ù‘ Ù, Ù•ÙŠ Ù ÙŽØ‘Ù‘Ù•Ù•Ø±ÙŽØ©Ù‘ Ù Ù•Ù†Ù‘ Ø‘Ù•Ù†Ù‘Ø‘Ù‘Ù‘ÙŽØ£ Ù‘ÙŽØ§Ø±Ù‘ØÙŽÙ Ù‘Ù†Ù•ÙŠ Ø¥Ù•Ù†ÙŽÙ‘Ù‘ÙŽ Ø£ÙŽÙ†Ù‘Ø‘ÙŽ Ø§Ù, Ù‘Ø‘ÙŽÙ•Ù‘Ø±Ù• Ø§Ù, Ø±ÙŽÙ‘ØÙ•ÙŠÙ Ù•â€•â€•

Allaahumma innii zalamtu nafsii zulman kasiiran walaa yaghfiru zzunuuba illaa anta. Faghfirlii maghfiratan min indika warhamnii innaka ant-al-ghafuuru rahiim.â€• Sahih al-Bukhari 834

Hiika jechoota: Allaahumma (Yaa Rabbii), innii (dhugumatti ani), zalamtu (miidhee jira), nafsii (lubbuu tiyya), zulman (miidhaa), kasiiran (baayâ€™teen), walaa (hin jiru), yaghfiru (kan araaramu), zunuuba (badiiwwan), illaa (malee), anta (Si), faghfirlii (naaf araarami), maghfiratan (araarama), min indika (si biraa), warhamni (rahmatas naaf godhi), innaka (dhugumatti ati), ghafuur (kan namaaf araaramu), rahiim (rahmata kan namaaf godhu).

Hiika himaa: Yaa Rabbii! lubbuu tiyya miidhaa baayâ€™teen miidhee jira. Badii kan araaramu Si malee hin jiru. Araarama Si biraa taâ€™teen naaf araarami. Rahmatas naaf godhi. Dhugumatti Ati Araaramaa, Rahmata godhaadha.

Itti xinxallaa arrabaan zikrii armaan gadii baayâ€™tisuu:

Ø³Ù•Ø‘Ù‘ØÙŽØ§Ù†ÙŽ Ø§Ù, Ù, ÙŽÙ‘Ù‡Ù•Ù‘ÙŽØ‘Ù‘ØÙŽÙ Ù‘Ø‘Ù•Ù‘Ù• Ø£ÙŽÙØ³Ù‘Ø‘ÙŽØ‘Ù‘Ù•Ø±Ù• Ø§Ù, Ù, ÙŽÙ‘Ù‡ÙŽ Ù‘ÙŽØ£ÙŽØ‘Ù‘Ù‘Ø‘Ù•Ø¥Ù• Ù, ÙŽÙŠÙ‘Ù‡Ù•

Subhaanallahi wa bihamdihi astaghfirullahi watuubu ileyhâ€•

Faaruu Isaa waliin Rabbiin Qulqullaaâ€™e; Rabbiin araarama kadha, gara Isaatti deebiâ€™a.â€• [Sahih Muslim 484](#)

3-Sadaqaa kennu

Namni qabeenyi isaa hamma zakaa itti kennan yoo gahe zakaa kennu. Kana yoo dadhabe immoo hanga humni isaa dandaâ€™e sadaqaa kennuun badii hojjate irraa qulqullaaâ€™u dandaâ€™a.

4-Sooma soomu

Jiâ€™a Ramadaanaa erga soome booda sooma dabalata soomun, hojii badaa irraa of qulqulleessu dandaâ€™a. Sooma, sadaqaa fi salaata halkanii ilaalchise, Nabiyyiin (SAW) Muâ€™az bin Jabalin akkana jedhan: â€œBalbaloota keeyrii (waan gaarii) sitti akeeku? Soomni gaachana, akkuma bishaan ibidda dhaamsu sadaqaanis badii dhaamsiti (haaqxi); salaata halkan qixxee namtichi salaatu.â€• [Sunan Ibn Majah 3973](#)

5- Hajjii fi Umraa- humna yoo qabaate, hajjii fi umraa gochuun hojii gaggaarii gurguddaa badiin akka namaaf irra darbamuu taasisaniidha.

Kanaa gaditti hojiwwan gaggaariin lakkawamanii hin dhuman. Haadha abbaaf tola oolu, beekumsa barbaadu, waan gaaritti ajajuu fi waan badaa irraa dhoowwu, fi kkfâ€™i, Hojiiwwan armaan olii kunniin qaaman qofa osoo hin taâ€™in qalbiinis kan wal-qabataniidha. Hojiin qaamaa niyyaa qalbii keessa jiru irratti hundaaâ€™a. Kanaafu, namni hojii hojjatu keessatti niyyaa ofii qulqulleessuf tattaafachu qaba.

Guduunfaa

âž Namni hanga fedhe badaa haa taâ€™uu, hojii fokkuu irraa yoo tawbatee fi hojii gaggaarii hojjate, sadarkaa kabajaa olâ€™aanu gahuu dandaâ€™a.

âž Namni Kufrii, shirkii fi nifaaqa irraa tawbachuun sadarkaa iimaanatti seena.

âž Badii gurguddaa, badii xixiqaa fi wantoota duubatti nama harkisan irraa akkuma tawbatuun sadarkaan isaa dabalaa adeema. Fakkii :**Badii fi hanqinna irraa tawbachuun sadarkaa xiqqarraa gara sadarkaa olâ€™aanutti darbuu.** <http://sammubani.com/wp-content/uploads/2019/03/Badii-fi-hanqinna-irraa-tawbachuun-sadarkaa-xiqqarraa-gara.jpg>

âž Namni badii irraa erga tawbatee booda akkuma hojii gaggaarii baayâ€™isee hojjatuun badii irraa qulqullaaâ€™aa adeema.

Kitaabban Wabii

*[Al-Akhlaaqu Islaamiyyat wa ususuhaa](#)â€™“ Jiildi 1 fuula 690-691 Abdurahman Habankah
Kitaabban Tafsiira

Date Created

March 13, 2019

Author

admin